

Bijlage 2: Evaluatie TransitieVisie Warmte (TVW)

1 Inleiding

De energietransitie vraagt om een fundamentele verandering in de manier waarop wij onze woningen en gebouwen verwarmen. Gemeente Harderwijk heeft in de Transitievisie Warmte de eerste stappen vastgelegd richting een aardgasvrije toekomst. Hierin zijn de mogelijkheden en kansen per wijk in kaart gebracht en is een route bepaald voor de komende jaren.

In de Transitievisie Warmte richtte zich daarbij op twee duidelijke doelstellingen:

- **Doelstelling 1:**
In de periode tot en met 2030 worden in totaal 4.000 bestaande gebouwen in de gemeente Harderwijk minimaal aardgasvrij-ready gemaakt, waarbij het streven is om daarvan 1.000 bestaande gebouwen volledig aardgasvrij te maken.
- **Doelstelling 2:**
In de periode 2031 tot en met 2050 wordt de gehele gebouwde omgeving in Harderwijk aardgasvrij gemaakt.

In deze evaluatie kijken we terug wat binnen de energietransitie is gebeurd sinds de vaststelling van de Transitievisie Warmte. Hierbij staan we stil bij kwalitatieve aspecten maar benoemen we ook een aantal kwantitatieve aspecten.

2 Drie beleidslijnen

Om de warmtetransitie te realiseren en de doelstelling (een aardgasvrije samenleving in 2050) te halen, zijn drie beleidslijnen in de Transitievisie Warmte geformuleerd. Aan de hand van deze drie beleidslijnen wordt uitvoering gegeven aan de warmtevisie. Deze evaluatie gebeurt dan ook aan de hand van deze beleidslijnen.

- **De gemeentebrede aanpak**, waarbij op basis van communicatie en kennis opdoen, alle huishoudens binnen de gemeente worden meegenomen in de mogelijkheden om hun woning te verduurzamen en zoveel mogelijk al aardgasvrij(-ready) te maken;
- **De buurtgebonden aanpak**, waarbij met elke potentiebuurt een uitvoeringsplan wordt opgesteld, waarin wordt uitgewerkt hoe deze stapsgewijs aardgasvrij kan worden;
- **Een onderzoekstraject**, waarbij specifieke vraagstukken dan wel belemmeringen die rondom de warmtetransitie spelen onderzocht en waar mogelijk opgelost worden, zodat in de tijd steeds meer snelheid in de uitvoering mogelijk is.

Deze drie beleidslijnen vormen de strategie om uitvoering te geven aan de warmtevisie, in ieder geval tot 2030. De beleidslijnen worden verder toegelicht in de volgende paragrafen.

2.1 De gemeentebrede aanpak

In de afgelopen jaren konden inwoners terecht bij het duurzaamheidsloket. Ondanks dat de uitvoerende partij van het duurzaamheidsloket in deze periode twee keer is gewisseld, is het voor

inwoners altijd mogelijk geweest om informatie te vinden op de website, een energiecoach en/of energieadviseur aan te vragen.

De belangrijkste boodschap waarop is ingezet is het isoleren van woningen. Inwoners kunnen daar nu al mee aan de slag, dit levert meteen een energiebesparing op en is een voorbereiding op een aardgasvrije woning in de toekomst. Begin 2024 is een kleine collectieve inkoopactie geweest voor een beperkte doelgroep. Echter was dit geen groot succes. Uiteindelijk hebben 8 inwoners een isolatiemaatregel uitgevoerd. We merkten dat veel inwoners niet gebonden wilden zijn aan 1 partij.

Als vervolg hierop is er sinds mei 2025 een subsidie beschikbaar voor particuliere woningeigenaren met een slecht energielabel en een lage WOZ-waarde. Deze subsidie komt boven op de landelijke ISDE subsidie die voor iedereen beschikbaar is. Op deze manier hebben inwoners zelf de keuze door welk bedrijf ze de werkzaamheden laten uitvoeren.

Daarnaast is er de afgelopen jaren veel aandacht geweest voor het thema energiearmoede. Hierbij zijn met behulp van Rijksmiddelen verschillende acties ingezet om inwoners te helpen het energieverbruik te verlagen en daarmee de energiekosten. Dit zijn de acties twee keer een energieklusteam (de eerste keer 957 woningen en de tweede keer 250 woningen), de doe-het-zelf-klusbon (16) en de kadobon witgoed (1276).

Voor particulieren en VvE's is de toekomstbestendig wonen lening beschikbaar gesteld tot begin 2025. De verwachting is dat deze aan het einde van 2025 weer beschikbaar komt. De lening is bedoeld om een woning toekomstbestendig te maken. Dit gaat hoofdzakelijk om het verduurzamen van de woning. Denk hierbij aan isoleren, zonnepanelen en warmtepompen. In combinatie met een verduurzamingsmaatregel, mag de lening ook gebruikt worden voor een levensloopbestendig maken van de woning en verwijdering van asbest. Gedurende de looptijd hebben 115 particuliere woningeigenaren een lening gekregen voor de verduurzaming van de woning. Ook 4 VvE's hebben gebruik gemaakt van de lening om de complexen te verduurzamen.

Ook zijn we in 2025 gestart met kleine bijeenkomsten voor VvE's. Deze bijeenkomsten zijn erop gericht om VvE's van elkaar te laten leren en te inspireren hoe ze hun VvE kunnen verduurzamen. Tijdens de bijeenkomsten informeren we ook naar mogelijkheden om VvE's mee te helpen vanuit de gemeente naast financiële middelen.

De woningcorporatie Uwoon en Omnia Wonen zijn in de periode 2021 t/m 2025 druk bezig geweest om hun bezit te verduurzamen. Ongeveer 675 zijn vergaand geïsoleerd. Hiervan zijn 61 bestaande woningen aardgasvrij gemaakt. Deze aantallen zijn zonder sloop nieuwbouwprojecten.

2.2 De buurtgebonden aanpak

In de transitievisie Warmte hebben we 10 potentiebuurten benoemd.

- Drift
- Hanzewaard
- Nachthok
- Stedenwaard
- Stadsdennen-Zuidwest
- Tinnegieter
- Weiburg
- Wittenhagen-Zuid
- Zeebuurt-Oost
- Zeebuurt-West

Dit zijn buurten waar we voornemens zijn om te onderzoeken op welke manier de buurt aardgasvrij kan worden.

In de praktijk zijn dit langlopende processen, die door veranderende regelgeving, autonome ontwikkelingen en nieuwe inzichten moeilijk te plannen zijn. Dit heeft onder andere ertoe geleid dat we niet voor alle tien de buurten al inzichtelijk hebben wat het voorkeursalternatief is voor de betreffende buurt. Hierbij een update per buurt/cluster.

Drift, Hanzewaard, Stedenwaard

Naar aanleiding van onderzoeken voor de buurten Hanzewaard en Stedenwaard is besloten om de haalbaarheid van een collectief warmtesysteem op basis van aquathermie, warmte-koudeopslag (WKO) en warmtepompen in de wijk Stadsweiden (2.936 woningen verdeeld over 7 buurten) te onderzoeken. Uit het onderzoek komt naar voren dat collectief systeem met aquathermie en WKO technisch en financieel haalbaar is op wijkniveau. Wanneer het grootste deel van de wijk aansluit, is het een goedkoper alternatief dan individuele oplossingen. De definitieve keuzes moeten nog gemaakt worden.

De terugkoppeling aan de wijk over de uitkomsten van het afgeronde onderzoek staat gepland voor het vierde kwartaal van 2025. DKS (Duurzaam Klein Stedenwaard), dat tijdens het onderzoek als wijkpanel heeft gefungeerd, heeft aangegeven niet de rol van initiatiefnemer op deze schaal te willen vervullen. In plaats daarvan wil DKS zich richten op het gebied Stedenwaard, waar zowel hun leden als de koploper zelf woonachtig zijn.

Zeebuurt-Oost en Zeebuurt West

Voor de Zeebuurt is op basis van onderzoeken ook een collectief warmtenet als het voorkeursalternatief naar voren gekomen. De Zeebuurt is in het proces het meest ver van alle aangemerkte potentiebuurten, al moeten de definitieve keuzes ook hier nog gemaakt worden. Er is een actief en betrokken bewonersinitiatief genaamd G.A.Z. die graag meedenkt en meehelpt met betrekking tot het aardgasvrij maken van de buurt. Er is een participatieplan en een wijkuitvoeringsplan opgesteld. Dat laatste plan heeft helaas geen doorvoer kunnen vinden in verband met wijzigingen in de wetgeving. Als gemeente zijn we in afwachting van de Wgiw en WcW voordat we verder concrete stappen kunnen zetten in het proces. De aansluitkosten zijn een aandachtspunt. Subsidie dan wel financiële ondersteuning is nodig om deze te verlagen en concurrerend te maken met een CV-ketel.

Nachthok en Weiburg

In de komende jaren wordt Nieuw Weiburg ontwikkeld. Hierbij komt mogelijk een collectief systeem. Er moet nog onderzocht worden of de kantoren en appartementencomplex in Weiburg kunnen aansluiten. Gezien de type bebouwing van Nachthok is dit niet mogelijk. Voorlopig is besloten hier niet mee verder te gaan en later op te pakken.

Stadsdennen-Zuidwest, Tinnegieter en Wittenhagen-Zuid

Tot op heden zijn er nog geen onderzoeken uitgevoerd om te kijken wat het alternatief wordt voor het aardgas. Wel is de woningcorporatie UWOON de laatste jaren druk bezig met het isoleren van hun bezit in deze buurten. Voorlopig is besloten hier niet mee verder te gaan en later op te pakken.

Overige bewonersinitiatieven

Naast bovenstaande buurten, had zich ook een buurtinitiatief gemeld voor Kranenburg-Zuid. Na een informatiebijeenkomst met directe burens, heeft het initiatief voorlopig niet iets gezamenlijks op te pakken. We staan nog steeds open voor nieuwe buurtinitiatieven.

2.3 Onderzoekstraject

In de TVW zijn 6 onderzoeksvragen gedefinieerd:

1. Buurtaanpak gespikkeld bezit
2. Organisatiestructuur duurzaam warmtenet
1. Toewijzing warmtebronnen
2. Zekerheid warmtebron
3. Raakvlakken en koppelkansen
4. Betaalbaarheid

De onderzoeksvragen zijn in diverse projecten invulling gegeven. (1) De buurtaanpak gespikkeld bezit is meegenomen om de onderzoeken in Stadsweiden en de Zeebuurt. Gemeentebreed is hier nog niet verder op ingegaan. (2) De organisatiestructuur van warmtenetwerk Harderwijk BV is geëvalueerd en wordt onder andere in het kader van de aangekondigde Wet collectieve warmtevoorzieningen herzien. (3)/(4) onderzoek en zekerheid van alternatieve warmtebronnen voor aardgasvrij is uitgevoerd waarbij industriële restwarmtebronnen inzichtelijk zijn gemaakt. De zekerheid op inzet van deze bronnen is echter beperkt. Ook is een onderzoek naar geothermie voor Harderwijk uitgevoerd waarbij de conclusie is dat de vraag in Harderwijk te beperkt is voor een effectieve exploratie van een geothermische bron. (5)/(6) Raakvlakken, koppelkansen en betaalbaarheid zijn integraal onderdeel geweest van de uitgebreide studies voor Zeebuurt en Stadsweiden. De inzichten hieruit zijn verwerkt in de rapportages van deze onderzoeks/ontwerptrajecten.

3 Conclusie

Op basis van de cijfers lopen we achter op de doelstelling om in 2030, 4000 woningen aardgasvrij ready te hebben. De opgave en de complexiteit zijn groot en vanuit de Rijksoverheid is het financiële ondersteuningsinstrumentarium weliswaar in voorbereiding maar nog niet gereed.

Er zijn geen buurtuitvoeringsplannen vastgesteld. De processen in de Zeebuurt en Stadsweiden laten zien dat deze worden vertraagd door de complexiteit en veranderde omstandigheden (energieprijzen, netcongestie, draagvlak en wetgeving). Dit geeft dan ook extra aan hoe belangrijk het is dat het proces zorgvuldig wordt doorlopen. De verwachting is wel dat met de ervaring die is opgedaan en de instrumenten die beschikbaar komen voor de gemeente, processen in andere buurten sneller doorlopen kunnen worden.